



# INSPEKTIONSPLAN FÖR INTERNATIONELLA AVFALLSTRANSPORTER

2020–2022

28.2.2020

## INSPEKTIONSPLAN FÖR INTERNATIONELLA AVFALLSTRANSPORTER 2020–2022

1 Inledning .....	3
1.1 Finlands miljöcentral som behörig myndighet .....	3
1.2 Författningar .....	3
1.3 Nyckeltal för och uppgifter om internationella avfallstransporter från 2018 .....	4
1.4 Myndighetssamarbete .....	4
2 Upprättande av inspektionsplaner .....	6
2.1 Inspektionsplaner som NTM-centralen och kommunerna ansvarar för .....	6
2.2 Inspektionsplan som Finlands miljöcentral ansvarar för .....	7
3 Riskbedömning .....	7
3.1 Underlag för riskbedömningen .....	7
3.2 Olagliga avfallstransporter .....	8
3.3 Transportförfaranden .....	8
3.4 Avfallsslag och målländer .....	9
3.5 Resultat av riskbedömningen .....	10
4 Inspektionernas insatsområden .....	11
5 Geografiskt område som planen täcker .....	13
6 Objekt som ska inspekteras och inspektionernas innehåll .....	13
6.1 Anläggningar och företag som utövar anläggnings- eller yrkesmässig hantering av avfall ...	13
6.2 Anläggningar och företag där farligt avfall uppkommer .....	14
6.3 Anläggningar och företag som bedriver yrkesmässig transport av avfall .....	14
6.4 Anläggningar och företag som utövar yrkesmässig insamling av avfall .....	15
6.5 Anläggningar och företag som fungerar som avfallsmäklare .....	15
6.6 Anläggningar och företag som genomför internationella avfallstransporter .....	16
7 Avgift för inspektionerna .....	17
8 Tillgängliga resurser och metoder för inspektionerna .....	17
8.1 Personalresurser .....	17
8.2 Utbildning och anvisningar för samarbetsmyndigheter .....	17
9 Inspektionsplanens offentlighet .....	18
10 Rapportering till Europeiska kommissionen .....	18

## 1 Inledning

### 1.1 Finlands miljöcentral som behörig myndighet

Finlands miljöcentral (nedan SYKE) är behörig myndighet vid övervakningen av internationella avfallstransporter och ansvarar även för det samarbete med andra behöriga myndigheter som övervakningen kräver. Behörigheten gäller även Åland.

Till myndighetsuppgifterna hör bland annat att behandla anmälningar om avfallstransporter och fatta beslut om dem, föra register över anmälningar och beslut i datasystemet för miljövårdsinformation, övervaka avfallstransporter, inbegripet ofarliga transporter av så kallat grönt avfall, inspektera avfallstransporter i samarbete med bland andra Tullen, polisen, närings-, trafik- och miljöcentralerna (nedan NTM-centralerna) och kommunernas miljömyndigheter samt stoppa och återsända olagliga avfallstransporter, utbilda och ge råd om internationella avfallstransporter samt fungera som EU:s kontaktperson i frågor som rör avfallstransport. Information och upplysning är också en betydande del av uppgifterna. SYKE samarbetar dessutom med de myndigheter som ansvarar för avfallstransporter i andra länder och deltar i internationella projekt i EU:s nätverk IMPEL Waste and TFS (*IMPEL = The European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law, TFS = Transfrontier shipments of waste*) samt i underavdelningen för internationella avfallstransporter vid Nordiska ministerrådets arbetsgrupp för cirkulär ekonomi. Nätverket IMPEL-TFS har som huvudsakligt mål att förhindra olagliga avfallstransporter. De nordiska projekten har framför allt handlat om att effektivisera övervakningen av transporter av så kallat grönt avfall. Enligt en uppskattning från Eurostat utgörs cirka 90 procent av avfallstransporterna i Europa av så kallat grönt avfall.

SYKEs kontaktuppgifter:

- Handläggning av tillstånd och allmänna frågor om avfallstransporter  
överinspektörerna Hannele Nikander, Katri Lautala, Emma Nurmi och Pirke Suoheimo  
wasteshipments(at)ymparisto.fi  
SYKEs växel tfn +358 295 251 000
- Transportdokument och kontroll av transporterade avfallspartier  
assistent Sinikka Holck  
movementdocwasteshipments(at)ymparisto.fi  
SYKEs växel tfn +358 295 251 000, telefax +358 9 454 6030
- Webbplats på finska, svenska och engelska <http://www.ymparisto.fi/kvjatesiirrot>;  
[www.miljo.fi/tfs](http://www.miljo.fi/tfs) och [www.environment.fi/tfs](http://www.environment.fi/tfs)

### 1.2 Författningar

Övervakningen av internationella avfallstransporter bygger på Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 om transport av avfall (nedan förordningen om transport av avfall).

Övriga författningar:

- Kommissionens förordning (EG) nr 1418/2007 om export av grönt avfall till länder utanför OECD
- Avfallslagen (646/2011)
- Statsrådets förordning om avfall (179/2012)
- Statsrådets förordning om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (519/2014)
- Miljöskyddslagen (527/2014)

Andra viktiga lagar i samband med övervakningen är bland andra förvaltningslagen (434/2003), lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, offentlighetslagen) samt strafflagen (39/1889).

### 1.3 Nyckeltal för och uppgifter om internationella avfallstransporter från 2018

Export- och importmängderna nedan gäller avfall som transporterats över Finlands gränser med tillstånd för avfallstransport i enlighet med förordningen om transport av avfall.

Anmälningar årligen

- cirka 200 tillstånd för avfallstransport. Uppgifter om giltiga tillstånd för avfallstransport finns på webbplatsen <http://www.miljo.fi/tfs>.
- cirka 12 000 transporterade partier årligen

Export år 2018

- 310 000 ton
- Cirka 98 procent av avfallet exporterades för återvinning. Bland annat metallhaltigt avfall, behandlat träavfall, ackumulatorer och batterier, bygg- och rivningsavfall samt kommunalt avfall exporterades för återvinning. Exporten av blandat kommunalt avfall utgjorde cirka en tredjedel av exporten, medan metallhaltigt avfall utgjorde cirka en femtedel. Kvantitativt utgjorde de ovan nämnda avfallsslagen nästan 90 procent av exporten. De viktigaste exportländerna var Sverige och Estland.

Import år 2018

- 96 000 ton
- Av det importerade avfallet återvanns cirka 86 procent. Avfallet bestod av träavfall bland annat från Ryssland och spillolja bland annat från Storbritannien.
- Andelen avfall som importerades för bortskaffning uppgick till knappt 14 000 ton, varav den största delen var avfallsförbränningsaska från Estland. Efter fysikalisk-kemisk behandling placerades askan på avstjälningsplatsen.

Statistik om exporten och importen av avfall finns på finska på webbplatsen [www.ymparisto.fi](http://www.ymparisto.fi) -> Kartat ja tilastot -> Jätetilastot -> Jätteen vienti- ja tuontimäärät

Så kallat grönt avfall

- Ofarligt så kallat grönt avfall, såsom metallskrot, returpapper, obehandlat träavfall och gummiavfall, kan på vissa villkor transporteras för återvinning utan tillstånd för avfallstransport.
- Det finns ingen heltäckande statistik över mängderna så kallat grönt avfall.

### 1.4 Myndighetssamarbete

Tullen

- SYKE håller regelbundna möten med gruppen Analys och underrättelse på Tullens bevakningsavdelning samt Tullövervakningens enhet för gods- och trafikövervakning. Under mötena planerar man hur övervakningen ska riktas in och kommer överens om verksamhetsmodeller och fältkontroller.
- Tullens elektroniska servicecentral (SPAKE) har regelbunden kontakt med SYKE i frågor som gäller avfallstransporter.
- Tullkontoren i synnerhet vid EU-gränserna i Östra Finland och Lappland har också regelbunden kontakt med SYKE i frågor som gäller avfallstransporter.

- Tillsammans med Tullen ordnar SYKE i riktade gränskontroller i hamnarna, men även vid gränserna i Östra och Norra Finland.
- NTM-centralerna och kommunernas miljömyndigheter kan anmäla fall av export som misstänks vara olagliga till Tullen. Vid exportförfarandet kontrollerar Tullen den tvivelaktiga exportens dokument, varefter man vid behov gör en fysisk inspektion av godset.
- Förundersökningsmyndighet vid olagliga avfallstransporter.

NTM-centralerna, Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM) och kommunernas miljötillsyn.

- SYKE skickar beslut om anmälningar om avfallstransport för kännedom till övervakarna enligt den ort från vilken avfallet sänts eller den ort där den mottagande anläggningen finns.
- I tillståndsprövningen konsulterar SYKE anläggningens övervakare vid behov.
- Om det förekommer oklarheter i verksamheten vid de företag som samlar in, transporterar eller förmedlar avfall, tar SYKE även kontakt med de regionala övervakarna.
- Kontakten med NTM-centralen i Birkaland är regelbunden för avfallsströmmar som omfattas av producentansvaret (NTM-centralen i Birkaland är den myndighet som övervakar att producentansvaret fullgörs).
- SYKE strävar efter att genomföra kontrollerna av anläggnings- och uppsamlingsverksamhet tillsammans med de regionala övervakarna.
- De regionala tillsynsmyndigheterna inkluderar vid behov de internationella avfallstransporterna i sina inspektioner och avlägger årligen rapport om inspektionerna i fråga till SYKE.

Polisen

- Inspekterar avfallstransporter i samarbete med NTM-centralerna.
- Förundersökningsmyndighet vid olagliga avfallstransporter.

Finlands nationella arbetsgrupp för uppföljning av miljöbrott

- Har som uppgift att framställa en årlig översikt av miljöbrotten och bekämpningen av dem i Finland, ge rekommendationer beträffande åtgärder och utvecklingsförslag till olika myndigheter för att förbättra verksamheten och samarbetet.
- I arbetsgruppen deltar Polisstyrelsen, Centralkriminalpolisen, inrikesministeriet, miljöministeriet, justitieministeriet, åklagarämbetet i Östra Nyland, Tullen, SYKE och NTM-centralerna.
- Arbetsgruppens uppgift är delvis också att stödja förankringen av strategin och åtgärdsprogrammet för miljöbrottsbekämpning. Strategin och åtgärdsprogrammet utarbetas av en samsamarbetsgrupp som tillsatts av miljöministeriet och inrikesministeriet.

Åtgärdsprogram för miljöbrottsbekämpning för 2019–2020 som beretts av myndigheternas arbetsgrupp för miljöbrottsbekämpning.

- Den första strategiska riktlinjen (Miljöbrottsbekämpningen utvecklas i samsamarbetsgrupper på nationell och regional nivå) är att på nationell och regional nivå utveckla gränsöverskridande myndighetssamarbete inom miljöbrottsbekämpningen. På regional nivå försöker man följa riktlinjen genom att grunda nätverksmässiga myndighetssamarbetsgrupper och skapa diskussionsförbindelser mellan statens miljöförvaltning och kommunernas eller samkommunernas miljösektorer i relation till polisen, förundersökningsmyndigheter och åklagare. SYKE deltar i samsamarbetsgrupperna vid behov.
  - Man försöker skapa motsvarande nätverk i IMPELs samarbete om internationella avfallstransporter, där länderna uppmanas skapa fungerande NEST-nätverk (national environmental security taskforce). I nätverket arbetar polisen, Tullen, åklagare, miljömyndigheter och medborgarorganisationer aktivt i ett nära samarbete för att hantera och förhindra olagliga avfallstransporter.
- Den strategiska riktlinjen nr 12 (En utredning görs för att bedöma behovet av att utvidga uppföljningen av den internationella miljöbrottslighetens utveckling). Man säkerställer att internationella stigande trender som kan påverka miljöbrott som utreds i Finland, såsom

olagliga internationella avfallsströmmar, beaktas i det internationella samarbetet. Ansvaret för detta vilar främst på polisen och Tullen via INTERPOLs och Europol/EMPACTs projekt för att motarbeta miljöbrott.

Internationellt samarbete som SYKE deltar i

- Samarbete med de myndigheter som ansvarar för avfallstransporter i andra länder och medverkan i EU:s nätverk IMPEL Waste and TFS. Exempelvis inom ramen för SWEAP-projektet (Shipment of Waste Enforcement Actions Project) ordnas regelbundet nationella eller internationella kontrollperioder, där man samlar information som projektet sammanställer och publicerar.
- EU-kontaktpersoner (EU correspondents): SYKE deltar i Europeiska kommissionens (nedan kommissionen) nätverk av kontaktpersoner som hanterar internationella avfallstransporter i medlemsländerna. Kontaktpersonerna upprättar bland annat anvisningar för hur förordningen om transport av avfall ska tillämpas.
- Underavdelningen för internationella avfallstransporter vid Nordiska ministerrådets arbetsgrupp för cirkulär ekonomi har genomfört projekt med anknytning till internationella avfallstransporter, bland annat gällande övervakningen av så kallat grönt avfall. År 2020 genomför nätverket TFS projektet "Green-listed waste exports from Nordic countries". Syftet med projektet är att utreda metoder för att effektivisera övervakningen av transporter av så kallat grönt avfall och på så sätt minska antalet olagliga transporter.

## 2 Upprättande av inspektionsplaner

Denna plan är den andra inspektionsplanen som SYKE har upprättat. Den första inspektionsplanen upprättades för 2017–2019. Inspektionsplanerna ska uppdateras med tre års mellanrum eller oftare vid behov.

Inom EU har man försökt stärka övervakningspraxisen allmänt inom avfallshanteringen och i synnerhet för avfallstransporterna med systematiska inspektioner. Målet med inspektionsplanen är att genomföra internationella avfallstransporter enligt bestämmelserna och anvisningarna, förhindra olagliga avfallstransporter och garantera lämplig avfallshantering.

År 2014 kompletterades förordningen om transport av avfall med närmare bestämmelser om inspektionerna och den övriga övervakningen av avfallshanteringen. Före den 1 januari 2017 skulle medlemsstaterna ha upprättat en eller flera inspektionsplaner. Motsvarande ändring gjordes i 124 § i avfallslagen. SYKE upprättade inspektionsplanen för genomförande av internationella avfallstransporter och gav andra myndigheter anvisningar angående punkter att beakta i sina egna inspektionsplaner. Myndigheterna man samarbetar med är Tullen, Gränsbevakningsväsendet, polisen, NTM-centralerna och kommunernas miljöförvaltningsmyndigheter samt Ålands landskapsregering. Tullen eller polisen upprättar inga egna, separata inspektionsplaner som gäller avfallstransporter.

### 2.1 Inspektionsplaner som NTM-centralen och kommunerna ansvarar för

Lagstiftaren har i motiveringen till ändringen av avfallslagen konstaterat att "de inspektionsskyldigheter och inspektionsförfaranden som grundar sig på avfallslagen, avfallstransportförordningen och miljöskyddslagen kompletterar varandra i praktiken". De tillsynsplaner för avfallsproducenter och avfallshanterare som ska upprättas med stöd av miljöskyddslagen kommer därför i hög grad att motsvara och oftast täcka de inspektionsplaner som nu föreslås.

Både miljöskyddslagen och avfallslagen hör till tillämpningsområdet för anvisningen om miljötillsyn (miljöförvaltningens anvisningar 2/2016). Enligt anvisningen ska NTM-centralen, kommunens

miljövårdsmyndighet och ÅMHM på Åland upprätta inspektionsplaner om sådana funktioner som avses i 124 § 1 mom. 1–4 punkten i avfallslagen (verksamhet där avfall hanteras i en anläggning eller yrkesmässigt, där det uppkommer farligt avfall, där avfall transporteras eller insamlas yrkesmässigt, som avfallsmäklare), om man på goda grunder kan anta att verksamheten har koppling till internationella avfallstransporter.

I bilagan till anvisningen om miljötillsyn beskrivs god tillsynspraxis från kommunerna. NTM-centralerna har ansvaret för övervakningen av avfallstransportörerna och förmedlarna. Kommunens miljövårdsmyndighet övervakar insamlingsplatserna för avfall. Samarbetet med Tullen och polisen registreras i miljömyndigheternas planer.

Tillsynsmyndigheten kan efter egen prövning och med stöd av miljöskyddslagen och avfallslagen samla alla de anläggningar och företag som myndigheten ska inspektera samt tillsynsplanerna för dem i ett enda dokument. I praktiken innebär detta att NTM-centralen och de kommunala myndigheterna tar med inspektioner av internationella avfallstransporter i sina tillsynsplaner och att de under sina tillsynsbesök kontrollerar de saker som i denna inspektionsplan hänförs till avfallstransporter.

Insatsområdena i inspektionsplanen för internationella avfallstransporter presenteras i kapitel 4 i denna plan. Det objekt som ska inspekteras i anslutning till internationella avfallstransporter och de saker som ska tas i beaktande vid sådana inspektioner har sammanställts enligt verksamhet i kapitel 6.

## 2.2 Inspektionsplan som Finlands miljöcentral ansvarar för

Enligt 124 § i avfallslagen ansvarar SYKE för att inspektera verksamhet som genomför internationella avfallstransporter. Här överlappar inspektionsansvaret de ovan nämnda objekt som ska granskas av NTM-centralerna och kommunerna. Utöver dessa finns verksamhet med koppling till internationell avfallstransport som inte ingår i NTM-centralernas och kommunernas tillsyn och som SYKE tillsammans med Tullen och polisen har inspektionsansvar för.

SYKE ansvarar för inspektionerna och insamlingen av data om andra inspektioner för rapporteringen enligt kapitel 6.6.

## 3 Riskbedömning

### 3.1 Underlag för riskbedömningen

Riskbedömningens mål är att identifiera faktorer som inverkar på uppkomsten av internationella avfallstransporter som bryter mot avfallslagstiftningen, det vill säga att material som klassas som avfall transporteras och hanteras stater emellan med bristfälliga dokument eller helt utan de dokument som krävs. Med risk avses i denna plan potentiellt lagstridig verksamhet som kan utgöra ett hot mot miljön och/eller hälsan.

Riskbedömningen av de avfallstransporter som genomförs i Finland har nedan delats in i två delar: först bedöms riskerna för olika transportförfaranden och därefter risker med anknytning till olika avfallslag, transportsleden samt målländer. Bedömningen grundar sig både på allmän forskning och på SYKEs empiriska uppgifter om olagliga avfallstransporter.

Avfallstransport kan delas in i följande delar och aktörer:

- avfallsproducent/insamlare
- avfallsmäklare (bara vid en del avfallstransporter)
- avfallstransport/-transporter (inklusive rederibolag)

- hantering av avfall

Alla de ovan nämnda skedena har sina risker. Risken kan i allmänhet anses större ju flera aktörer som deltar i transporten. Olagliga avfallstransporter ska kunna avslöjas så tidigt som möjligt i kedjan för att man ska kunna minimera riskerna. 3.2 Olagliga avfallstransporter

Kommissionens utredningar visar att uppskattningsvis var fjärde avfallstransport inom Europeiska unionen och mellan medlemsstaterna och tredje länder strider mot EU:s lagstiftning. Olagliga avfallstransporter är även ekonomisk brottslighet, vilket gör att verksamhetsutövarna särbehandlas. Utredningarna visar också att förhandsinspektioner av avfall vid produktionsanläggningar och på de platser där avfallet uppkommer, vid insamlingspunkter och mellanlager effektivt förebygger olagliga avfallstransporter och otillbörlig avfallshantering. De olagliga avfallstransporterna sker uttryckligen i sådana områden och via sådana länder där det genomförs minst inspektioner i avfallshanteringen.

Tullen övervakar exporten och importen av gods. Tullkontoren i hamnarna samt vid gränserna till Norge och Ryssland granskar regelbundet att internationella avfallstransporter följer förfarandena och kontaktar SYKE vid behov. Tullens rörliga grupper granskar import och export mellan EU-länder vid gränserna och i hamnarna utgående från riskerna. Tullen måste vid behov stoppa en olaglig avfallstransport och anmäla det till SYKE som fattar beslut om fortsatta åtgärder.

SYKE får information från myndigheter i andra EU-länder när en misstänkt olaglig last från Finland har stoppats exempelvis i en transithamn någonstans.

Enligt SYKEs uppskattning är riskerna att lagstiftningen inte ska följas större när avfallet exporteras från Finland än när det importeras till Finland.

### 3.3 Transportförfaranden

Avfallstransporter kan delas in grovt i olika grupper utifrån avfallsslag och transportförfarande. Nedan har de risker lagstridig verksamhet medför bedömts utifrån ovan nämnda indelning. I tabell 1 har den bedömda risken för transporter i fråga tagits upp.

Tabell 1. Riskklassificering för olika verksamheter och avfallsslag vid avfallstransporter (risk för lagstridig verksamhet 1 = liten, 2 = måttlig, 3 = betydande)

Verksamhet	Avfallsslag	Risk
1. Tillståndsförfarande	farligt avfall, kommunalt avfall, bygg- och rivningsavfall	2
2. Transport av s.k. grönt avfall	s.k. grönt avfall	1
3. Transporter som avses i punkt 1 eller 2 utan de dokument som krävs	farligt/s.k. grönt avfall	2
4. Transport till ett lagstridigt mål/land	farligt/s.k. grönt avfall	3
5. Transport som produkt, fast det är avfall	t.ex. el- och elektronikavfall, skrotbilar, reservdelar	3
6. Stöld	exempelvis metallhaltigt avfall	3

Transport av farligt och oklassificerat avfall förutsätter tillstånd för avfallstransport från alla inblandade länders avfallstransportmyndigheter. Vid sådana avfallstransporter övervakas varje parti och i allmänhet känner företagen som ansökt om tillstånd till sina skyldigheter. Om transporter inte kan genomföras på det sätt man har tänkt, ska företagen omedelbart kontakta myndigheterna. Det är möjligt att avfallstransporten ändå genomförs på ett sätt som inte beskrivs i tillståndet. Sådana



fall har förekommit exempelvis i fråga om bygg- och rivningsavfall, där det råder brist på hanteringskapacitet och där avfallet kan hanteras mer förmånligt till exempel i de baltiska länderna än i Finland. Därmed kan risken för att miljön tar skada anses vara måttlig i fråga om avfallstransporter för vilka man har ansökt om och fått tillstånd för avfallstransport (Tabell 1: 1. Tillståndsförfarande).

Transporter av så kallat grönt avfall eller ofarligt avfall kräver inte tillstånd för avfallstransport, men vid transporter ska transportdokument medföras och exportören och den mottagande anläggningen ska ha ett avtal som täcker transporter i fråga. Dokumenten i fråga ska visas upp för tillsynsmyndigheten på begäran. Man har upptäckt att det förekommer många brister i dokumenten och eftersom det är vanligt att flera mellanhänder används vid dessa transporter är det vanligt att exportörföretaget inte nödvändigtvis känner till den slutliga hanteringsanläggningen, vilket innebär att avfallsproducentens skyldighet att vara medveten enligt avfallslagen inte uppfylls för avfallshanteringen. Stora mängder så kallat grönt avfall exporteras utanför EU-/OECD-länderna och ofta har de mottagande länderna inte samma nivå på övervakningen som EU-/OECD-länderna. När det handlar om ofarligt avfall bedöms risken dock som liten. Det faktum att transportdokument och ett avtal företagen emellan används vid transport tyder på att företagen känner till kraven i förordningen om transport av avfall (Tabell 1: 2. Transport av så kallat grönt avfall).

Om ovan nämnda avfallstransporter genomförs utan de dokument som krävs (till exempel transportdokumenten), ökar risken. Då försämras avfallstransportens spårbarhet och det handlar om en olaglig avfallstransport. Avfallet kan hamna på anläggningar som saknar lämpligt avfallshanterings-/miljö tillstånd (Tabell 1: 3. Transporter som avses i punkt 1 och 2 utan de dokument som krävs). De senaste årens ändringar i den globala marknadsföringen av så kallat grönt avfall kan leda till olaglig avfallsexport också från Finland. Flera asiatiska länder har infört begränsningar för importen av vissa typer av avfall och ändamålsenliga hanteringsalternativ finns inte för alla avfallsfraktioner.

Den mest betydande risken bedöms vara i fall som motsvarar punkterna 4–6 i Tabell 1. Dessa avfallstransporter har myndigheterna inte nödvändigtvis information om. En transport till ett lagstridigt mål kan till exempel innebära att farligt avfall exporteras utanför OECD-länderna (exportförbud), att så kallat grönt avfall exporteras till ett land som har förbjudit import av avfallet i fråga eller transport för olaglig hantering i ett EU-land eller på annat håll. Dumpning av avfall är också möjlig. Tillsynen av avfallstransporter gäller inte föremål eller material som exporteras som produkter. Ändringen av förordningen om transport av avfall gjorde exportörens anvisningsskyldighet i avgränsningen av avfallsprodukten tydligare. Aktörerna som har producentansvar samt de som samlar in och hanterar skrot försöker avslöja och minska de yrkesmässiga stölderna tillsammans med polisen. Stulet gods exporteras oftast olagligt.

### 3.4 Avfallsslag och målländer

Nedan behandlas olagliga avfallstransporter som kommit till SYKEs kännedom enligt avfallsslag.

EI- och elektronikavfall (EEA) samt skrotbilar och reservdelar till dem exporteras i allmänhet från Finland till länder utanför EU som använt gods. Sådana här olagliga exportföretag upptäcks antingen redan på lastplatsen eller av Tullen i exportskedet. EI- och elektronikavfall samt skrotbilar och reservdelar till sådana exporteras olagligt bland annat till Afrika. Enligt Tullens och SYKEs riskbedömning är målländerna bland andra Nigeria, Gambia, Kamerun, Ghana, Demokratiska republiken Kongo, Etiopien, Somalia och Elfenbenskusten. Misstänkta exporter stoppas och inspekteras av Tullen. SYKE deltar i inspektionerna vid behov. Uppgifter om containrar som ska lastas fås också från de också regionala miljömyndigheterna.

Olaglig export av blyackumulatörer till de baltiska länderna återkommer varje år, men de har minskat under de senaste åren. Tidigare var den vanligaste rutten från Västra hamnen i Helsingfors till

Estland och då handlade det oftast om en skåpbil lastad med ackumulatörer som en privatperson exporterar. Några olagliga laster med blyackumulatörer på väg till de baltiska länderna har också stoppats vid gränsstationerna i Lapland.

En del olagliga avfallstransporter har förekommit i Lapland. Dessa handlar bland annat om att man inte följer den rutt som beskrivs i tillståndet för avfallstransport eller att man helt saknar transittillstånd för att köra igenom Finland. Tullen har aktivt ingripit i dessa transporter och de har minskat i antal de senaste åren.

Annan olaglig export och import av farligt avfall av andra finländska företag har framkommit som enskilda fall.

Företag som samlar in och hanterar byggavfall har i viss utsträckning utkontrakterat förbehandlingen av blandat byggavfall bland annat till anläggningar i Estland. Stora avfallsmängder kan locka till olaglig verksamhet. Avfallstransportörerna vid exporten är huvudsakligen utländska företag.

Olagliga transporter av så kallat grönt avfall handlar oftast om att de transportdokument som krävs inte används eller att det mottagande landet har förbjudit import av avfallet i fråga. Å andra sidan kan exempelvis metallavfall bli stulet i Finland och föras till ett annat land för att säljas där. I vissa fall exporteras avfall som kräver tillstånd för avfallstransport som så kallat grönt avfall, antingen medvetet eller omedvetet. Dessutom säljer avfallsproducenter och -insamlare grönt avfall till utländska köpare med stöd av Internationella handelskammarens leveransvillkor utan att beakta att villkoren för överlåtande av avfall förpliktar försäljningen.

Olagliga avfallstransporter från Finland internt inom EU hamnar ofta i Estland eller Sverige. Utanför EU ligger målländerna i Afrika och Asien.

### 3.5 Resultat av riskbedömningen

I Tabell 2 presenteras resultaten av riskbedömningen, som bygger på de bedömningar som presenterades i de föregående styckena. I tabellen finns en lista på avfall vars transporter man kan anta medför antingen en betydande eller måttlig risk för att de ska genomföras på ett lagstridigt sätt. Dessutom innehåller tabellen en markering av de transportskederna där riskerna anses vara störst.

Tabell 2. Riskklassificering för avfallstransporter (risk för verksamhet som strider mot lagstiftningen 1 = liten, 2 = måttlig, 3 = betydande)

Avfall	Målland	Transportskede	Risk
Blyackumulatörer	Baltikum	insamling, transport	2
El- och elektronikavfall	Afrika, Ryssland	insamling, transport, hantering	3
Skrotbilar och reservdelar	Afrika, Baltikum	insamling, transport, hantering	3
Stulet avfall	EU-länder	uppkomstplats, transport	3
Bygg- och rivningsavfall	Estland	uppkomstplats, transport, hantering	3
Farligt avfall	alla	uppkomstplats, transport, hantering	2
S.k. grönt avfall	alla	uppkomstplats, mäklare, transport, hantering	2

Stulet avfall i riskklass 3 är huvudsakligen avfallsslag i samma riskklass (blyackumulatörer, el- och elektronikavfall, även annan metall). Avfallsslagen i riskklass 3 stoppas upprepade gånger i Tullens kontroller som avfall som exporteras utan tillstånd för avfallstransport, med undantag av bygg- och rivningsavfall. Det handlar om att både underlåta att följa bestämmelserna och om ekonomisk

brottslighet, dessutom hanteras avfall utanför EU oftast inte på ett sätt som är acceptabelt ur miljösynpunkt. Så kallat grönt avfall är ofarligt avfall, och hanteringen av sådant utgör inte nödvändigtvis någon större fara för miljön.

## 4 Inspektionernas insatsområden

I Tabell 3 presenteras insatsområdena för inspektionerna. De grundar sig på den riskbedömning som presenteras ovan. Man hoppas att NTM-centralerna och kommunerna ska beakta insatsområdena i sin egen tillsyn i enlighet med miljöskyddslagen.

Tabell 3. Insatsområden för inspektionerna 2020–2022

Avfall	Målland	Kontroll	Myndighet
Blyackumulatörer	Baltikum, Afrika	insamling, transport	NTM-centralen, kommunen, Tullen, polisen, SYKE
El- och elektronikavfall	Afrika, Ryssland	insamling, hantering, transport	NTM-centralen, kommunen, Tullen, polisen, SYKE
Skrotbilar och reservdelar	Baltikum, Afrika	insamling, hantering, transport	NTM-centralen, kommunen, Tullen, polisen, SYKE
Byggavfall	Estland	hantering, transport, uppkomstplats	NTM-centralen, kommunen, Tullen, polisen, SYKE
Stulet avfall	EU-länder	transport, gränser	NTM-centralen, kommunen, Tullen, polisen, SYKE
<b>Förfaranden</b>			
S.k. grönt avfall	alla	uppkomstplats, insamling, mäklare, transport	NTM-centralen, kommunen, Tullen, polisen, SYKE

### Kasserade blyackumulatörer

- Blyackumulatörer exporteras till Sverige och de baltiska länderna för återvinning. Insamling av blyackumulatörer kräver antingen att verksamheten registreras i enlighet med avfallslagen eller ett miljötillstånd i enlighet med miljöskyddslagen om avfallet hanteras i en anläggning eller yrkesmässigt. Man får betalt för kasserade blyackumulatörer och därför blir många stulna. Inspektion enligt alla punkter i kapitel 6.
  - Kommunerna granskar den registrerade insamlingsverksamheten under inspektionsplanen enligt det tillsynsintervall som föreskrivs i miljöskyddslagen.
  - NTM-centralerna och kommunerna inspekterar anläggningarna i enlighet med tillsynsplanen.
  - NTM-centralerna genomför transportinspektioner tillsammans med polisen.
  - Producentansvarstillsyn vid NTM-centralen i Birkaland, som stöds av de andra NTM-centralerna.
  - Polisen sköter transporttillsynen av den tunga trafiken.
  - Polisens arbete med att förebygga och utreda stölder.
  - Vid gränserna inspekterar Tullen regelbundet och utifrån riskerna både lasterna och dokumenten för avfallsexporten.

### El- och elektronikavfall samt skrotfordon och reservdelar till dem

- SYKE har utarbetat anvisningar för hur man konstaterar att använda apparater samt använda bilar och reservdelar är i funktionsdugligt skick i syfte att förhindra olaglig export. Anvisningarna gör det enklare att skilja använda elektronikapparater från el- och elektronikavfall (EEA) samt använda fordon från uttjänta fordon (ELV). Exportören har en

skyldighet att bevisa att det ämne eller föremål som transporteras inte är avfall. Inspektion enligt alla punkter i kapitel 6.

- Vid gränserna inspekterar Tullen regelbundet och utifrån riskerna dokument för och packningen av använda apparater och fordon för att säkerställa att det inte handlar om olaglig avfallsexport.
- För bildemonteringsverkstäder utförs kommunernas inspektioner av anläggningarna i enlighet med tillsynsplanen.
- Kommunerna samlar information om insamlingsplatser från vilka avfall exporteras till utlandet och inspekterar under tiden för inspektionsplanen för registrerad insamlingsverksamhet att tillsynen är regelbunden enligt miljöskyddslagen.
- Producentansvarstillsyn vid NTM-centralen i Birkaland, som stöds av de andra NTM-centralerna.
- Polisens arbete med att förebygga och utreda stölder.

### Byggavfall

- Flera företag som tar emot och hanterar byggavfall exporterar blandat byggavfall till Estland för sortering och hantering. År 2019 var mängden exporterat avfall cirka 33 000 ton. Mängden har minskat eftersom myndigheten i Estland inte har godkänt alla importansökningar. Avfallstransportörerna vid exporten är huvudsakligen utländska företag. Inspektion enligt kapitlen 6.1, 6.4 och 6.6 i planen.
  - NTM-centralerna och kommunerna inspekterar anläggningarna i enlighet med miljöskyddslagens tillsynsplan.
  - NTM-centralerna genomför transportinspektioner tillsammans med polisen.
  - Vid gränserna inspekterar Tullen regelbundet och utifrån riskerna både lasterna och dokumenten för avfallsexporten.

### Stulet avfall

- På fältet motarbetar aktörer med producentansvar och de som samlar in och hanterar skrot yrkesmässiga stölder tillsammans med polisen.
  - NTM-centralerna genomför transportinspektioner tillsammans med polisen.
  - Polisens arbete med att förebygga och utreda skrotstölder.
  - Kommunerna samlar information om insamlingsplatser från vilka avfall exporteras till utlandet och inspekterar under tiden för inspektionsplanen för registrerad insamlingsverksamhet att tillsynen är regelbunden enligt miljöskyddslagen.

### Ofarligt så kallat grönt avfall

- Så kallat grönt avfall uppkommer också i företag som inte nödvändigtvis känner till förpliktelseerna i samband med internationella avfallstransporter. Producenter och insamlare säljer ofta så kallat grönt avfall till utländska köpare med stöd av Internationella handelskammarens leveransvillkor utan att tänka på att villkoren för överlåtande av avfall förpliktar försäljningen. Förmedlingsverksamheten är livlig. Inspektion enligt kapitlen 6.1, 6.3, 6.5 och 6.6 i planen.
  - Kommunerna samlar information om insamlingsplatser från vilka avfall exporteras till utlandet och inspekterar under tiden för inspektionsplanen för registrerad insamlingsverksamhet att tillsynen är regelbunden enligt miljöskyddslagen.
  - NTM-centralerna och kommunerna inspekterar anläggningarna i enlighet med tillsynsplanen.
  - Vid gränserna inspekterar Tullen regelbundet och utifrån riskerna både lasterna och dokumenten för avfallsexporten.
  - Polisens arbete med att förebygga och utreda skrotstölder.

## 5 Geografiskt område som planen täcker

SYKE är behörig myndighet vid internationella avfallstransporter i hela Finland. Således omfattar denna inspektionsplan för internationella avfallstransporter hela Finland. De planer för insamlings-, transport- och anläggningsinspektioner som genomförs i samband med tillsynen enligt miljöskyddslagen omfattar Fastlands-Finland.

SYKEs inspektionsplan, som i kapitel 6 innehåller anvisningar om saker som ska tas i beaktande vid insamlings-, transport- och anläggningsinspektioner i samband med internationella avfallstransporter, skickas för kännedom till miljöbyrån vid Ålands landskapsregering samt Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM). Motsvarande saker ska tas i beaktande i inspektioner som utförs i enlighet med 28 b § om miljövärd i Ålands landskapslag (2008/124).

## 6 Objekt som ska inspekteras och inspektionernas innehåll

I detta kapitel ingår en lista över saker som ska beaktas i den verksamhet som hör till NTM-centralernas och kommunernas inspektionsansvar (hantering av avfall i en anläggning eller yrkesmässigt, platsen där farligt avfall uppkommer, yrkesmässig transport eller insamling av avfall och avfallsförmedling), om verksamheten omfattar internationella avfallstransporter.

### 6.1 Anläggningar och företag som utövar anläggnings- eller yrkesmässig hantering av avfall

I den elektroniska tjänsten för övervakningen av miljöskydd ingår de avfallshanteringsanläggningar som förpliktas av miljötillstånd och övervakas av NTM-centralerna och kommunerna. Dessutom finns ett flertal avfallshanteringsanläggningar som övervakas av kommunerna och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM). År 2019 fanns det cirka 75 avfallshanteringsföretag som exporterar avfall till länder utanför Finland med tillstånd för avfallstransporter och cirka 15 företag som importerar avfall till Finland (tillstånden för avfallstransport beviljas vanligtvis för ett år, därför finns det en tidsmässig variation i antalet). Det har inte sammanställts information om avfallshanteringsföretag som exporterar eller tar emot så kallat grönt avfall. Om ett företag rapporterar att det exporterar avfall utomlands, är det skäl kontrollera att företaget känner till förfarandet för så kallade gröna transporter. Även när det gäller vissa av de material som tas emot är det skäl att kontrollera om de eventuellt definieras som avfall och utreda att förfarandena är riktiga.

Avfallshanteringsanläggningar ska ha miljötillstånd enligt 27 § i miljöskyddslagen. Enligt 124 § i avfallslagen ska den behöriga tillsynsmyndigheten med regelbundna intervaller och på lämpligt sätt inspektera anläggningar och företag som bedriver anläggnings- eller yrkesmässig hantering av avfall. Miljötillståndspliktiga avfallshanterare övervakas med stöd av miljöskyddslagen utifrån riskerna och systematiskt enligt de tillsynsplaner som tillsynsmyndigheten har gjort upp. Det är vettigt att inkludera den tillsyn som internationella avfallstransporter kräver i tillsynen enligt miljöskyddslagen.

Enligt riskbedömningen (kapitel 3) kan en avfallshanteringsanläggning som bedriver internationella avfallstransporter vara i riskklasserna 1–3. Inspektionsintervallen för dessa företag fastställs enligt tillsynen i enlighet med miljöskyddslagen. Om myndigheten på andra vägar får reda på att företaget har problem eller att oegentligheter förekommer i avfallstransportförfarandena, kan inspektionen utföras av SYKE. En inspektion kan genomföras trots att den inte har definierats separat i inspektionsplanen.

I de inspektioner som ska genomföras på anläggningar som hanterar avfall ska tyngdpunkten när det gäller avfallstransporterna ligga på de avfallsfraktioner som hanteras. Om det objekt som

inspekteras har tillstånd för internationell avfallstransport, kan man be SYKE om uppföljningsinformation om objektet. Detaljerade anvisningar om hur inspektionerna genomförs finns i tillsynsanvisningarna som är riktade till de regionala myndigheterna (kapitel 4.2.1 i tillsynsanvisningarna till regionala myndigheter för internationella avfallstransporter).

## 6.2 Anläggningar och företag där farligt avfall uppkommer

Enligt 124 § i avfallslagen ska tillsynsmyndigheten med regelbundna intervaller inspektera anläggningar och verksamheter där farligt avfall uppkommer. För verksamheter som kräver miljötillstånd fastställs tillsyns- och inspektionsansvaret i enlighet med miljöskyddslagen. För verksamheter som inte kräver miljötillstånd har den kommunala myndigheten tillsynsansvaret. Det finns många verksamheter och anläggningar där farligt avfall uppkommer, såsom bildemonteringsverkstäder, så inspektionerna av dem prioriteras utifrån riskerna. Enligt anvisningen om miljötillsyn (2016) tänker man sig inte att inspektionsskyldigheten främst gäller verksamheter där små mängder farligt avfall uppkommer i den normala fastighetsskötseln och -servicen. Sådana anläggningar och verksamheter som producerar små mängder farligt avfall exporterar sällan farligt avfall utomlands. Det krävs alltid tillstånd för avfallstransport för att få exportera farligt avfall.

Största delen av de tillstånd för avfallstransport som SYKE beviljar gäller farligt avfall. Om det objekt som inspekteras har tillstånd för internationell avfallstransport, kan man be SYKE om uppföljningsinformation om objektet. Detaljerade anvisningar om hur inspektionerna genomförs finns i tillsynsanvisningarna som är riktade till de regionala myndigheterna (kapitel 4.2.1 i tillsynsanvisningarna till regionala myndigheter för internationella avfallstransporter).

## 6.3 Anläggningar och företag som bedriver yrkesmässig transport av avfall

Avfallet samlas in från avfallsproducenterna och från platserna där det har uppkommit och transporteras till anläggningar där det kan återvinnas eller bortskaffas. En avfallstransportör ska ha de tillstånd som behövs och en finländsk verksamhetsutövare ska göra en ansökan om att få verksamheten godkänd i avfallshanteringsregistret. Ansökan ska göras hos den NTM-central inom vars verksamhetsområde största delen av verksamheten bedrivs. Ansökan görs elektroniskt i blankettjänsten suomi.fi eller på de forbundna blanketter som finns där.

Avfallsinnehavaren ska kontrollera att avfallstransportören har godkänts och förts in i avfallshanteringsregistret och att godkännandet även omfattar transport av avfallet i fråga. Avfallstransportören ska alltid medföra ett utdrag ur avfallshanteringsregistret. Om företaget vid registreringen i avfallshanteringsregistret uppger att det transporterar avfall utomlands, är det bra att anteckna det i utdraget.

Avfallstransportörer som är registrerade i sitt EU-hemland får transportera avfall i Finland. Dessa transportörer är också föremål för övervakning. Exempelvis är det främst utländska företag som fungerar som avfallstransportörer vid export av byggavfall i huvudstadsregionen. Om ett objekt som inspekteras har tillstånd för internationell avfallstransport, kan man kontrollera de företag som transporterar avfallet i bilagan till tillståndet. Kraven i 95 § 1 mom. 1–3 punkten i avfallslagen (646/2011) gäller även utländska transportörer på samma sätt som bokföringsskyldigheten enligt 118 §. Bokföringsskyldigheten uppfylls med uppgifterna på transportdokumentet för internationella avfallstransporter och krav på arkivering i tre år. Man kan kontakta SYKE för att få hjälp med att tolka registreringsintygen från utländska avfallstransportföretag. Intygen är på de nationella språken och är väldigt olika.

Ett företag som är etablerat i Finland kan i samband med ansökan om godkännande som avfallstransportör i avfallshanteringsregistret registrera avfallstransportföretag från länder utanför EU och EES som underleverantörer, om företaget samtidigt tar på sig ansvaret att för

underleverantörernas del uppfylla alla krav som ställs på avfallstransportören i 95 § i avfallslagen. Verksamhetsutövarna kan registrera de transportföretag de använder som underleverantörer i avfallshanteringsregistret vid den NTM-central i vars område den mottagande anläggningen finns.

NTM-centralen måste inom en viss tid inspektera avfallstransportörens verksamhet på behörigt sätt. Transportinspektionerna har gjorts i samarbete med polisen. Detaljerade anvisningar om hur inspektionerna genomförs finns i tillsynsanvisningarna som är riktade till de regionala myndigheterna (kapitel 4.2.3 i tillsynsanvisningarna till regionala myndigheter för internationella avfallstransporter).

Polisen övervakar den tunga trafiken och i den övervakningen kan även tillsynen av avfallstransporter ingå. När polisen kontrollerar avfallstransporter kan man säkerställa att ovan nämnda dokument medförs vid transporten, om det handlar om en internationell avfallstransport. Dessutom kan polisen i samarbete med miljömyndigheterna kontrollera att avfallet som transporteras motsvarar det som beskrivs i dokumenten.

## 6.4 Anläggningar och företag som utövar yrkesmässig insamling av avfall

Cirkulärkraft Finland rf (KIVO) upprätthåller en nättjänst över platser där avfall samlas in på adressen [www.kierratsyys.info](http://www.kierratsyys.info). Kommunernas avfallsverk, producentsammanslutningar och privata avfallshanteringsföretag uppdaterar uppgifterna om samlingspunkterna.

Yrkesmässig insamling av avfall anmäls till avfallshanteringsregistret hos miljöförvaltningsmyndigheten i den kommun där insamlingen sker.

I kommunförbundets anvisning om tillsynsplanen för kommunens miljöskydd och utarbetande av tillsynsprogram konstaterar man att anmälan om avfallsinsamling till avfallshanteringsregistret är ett verktyg för tillsynen (Helsingfors 2016/Kommunförbundet). De samlingsplatser som omfattas av inspektionsplanen för internationella avfallstransporter kan plockas in på bilageblanketten från redogörelsen ”för hur avfallet kommer att transporteras och om det hanteringsätt och den hanteringsplats som planeras”. Om man under den punkten har uppgett uppgifter om verksamhet som sker utomlands ska man under inspektionen ta följande i beaktande:

- att det inte finns diskrepans mellan anmälan och verksamheten
- att aktören har anmält sig som avfallsmäklare till avfallshanteringsregistret som upprätthålls av NTM-centralen om aktören inte har produktionsansvar och upprätthåller samlingsnätverket (obs! utländska mäklare kan inte vara den som gör anmälan om avfallstransport eller vara arrangör för så kallade gröna transporter som avgår från Finland)
- att man för avfallstransporterna använder transportörer eller transportföretag som uppgetts i avfallshanteringsregistret och som är registrerade som avfallstransportörer i sitt EU-hemland
- Mer information om hur inspektionerna genomförs finns i tillsynsanvisningarna som är riktade till de regionala myndigheterna (kapitel 4.2.1 i tillsynsanvisningarna till regionala myndigheter för internationella avfallstransporter).

I anvisningarna om miljötillsyn och motiveringarna som handlar om upprättandet av inspektionsplaner för avfallsslag anser man att tillsynsmyndigheten i sitt tillsynsprogram ska fastställa hur ofta samlingsverksamheten ska inspekteras utifrån riskerna.

## 6.5 Anläggningar och företag som fungerar som avfallsmäklare

I avfallslagen avser avfallsmäklare var och en som yrkesmässigt köper eller säljer avfall eller förmedlar avfall eller avfallshanteringsstjänster för någon annans räkning, inbegripet mäklare som inte kommer i fysisk besittning av avfallet. Avfallsmäklaren måste ansöka om att få verksamheten godkänd i avfallshanteringsregistret. Ansökan ska göras hos den NTM-central inom vars verksamhetsområde största delen av verksamheten bedrivs. Ansökan görs elektroniskt i

blankettjänsten suomi.fi eller på de forbundna blanketter som finns där. Enbart finländska personer och företag i Finlands företagsregister kan registrera sig i avfallshanteringsregistret. Utlänningar kan alltså inte vara verksamma som avfallsmäklare i Finland.

Vid internationella avfallstransporter kan avfallsmäklarna fungera som

- 1) den som gör anmälan om avfallstransport med fullmakt från avfallsproducenten
- 2) den som ordnar så kallade gröna transporter

För tillfället finns det några avfallsmäklarfirmor i Finland som registrerats i avfallshanteringsregistret och som förmedlar avfall från Finland för återvinning utomlands med tillstånd för avfallstransport som beviljats av myndigheterna som ansvarar för avfallstransport. I förteckningen över giltiga anmälningar om avfallstransport som finns på SYKEs webbplats (se giltiga anmälningar <http://www.miljo.fi/tfs>) kan man se om mäklaren anmäler internationella avfallstransporter. Om så är fallet kan man be SYKE om uppgifter om tillståndet. När SYKE beviljar tillstånd för avfallstransport kontrollerar SYKE att mäklaren är registrerad i avfallshanteringsregistret.

Det är okänt hur många mäklare som ordnar så kallade gröna transporter. Om ett företag i samband med att det registrerar sig i avfallshanteringsregistret uppger att det förmedlar så kallat grönt avfall, är det bra att utreda om avfallet exporteras utomlands. Om företaget exporterar avfallet utomlands ska man kontrollera att företaget känner till förfarandet för så kallade gröna transporter. Enbart en fysisk person eller en juridisk person under Finlands jurisdiktion får vara mäklare vid transport av så kallat grönt avfall i Finland, vilket innebär att utlänningar inte får vara verksamma som avfallsmäklare i Finland. I Finland avslöjas ändå tidvis utlänningar som förmedlar så kallat grönt avfall. Dessa fall beror ofta på bristfällig kunskap om vem som har rätt att ordna transporter.

Företagen som förmedlar avfallet tar inte fysiskt avfallet i besittning, så vid inspektioner av internationella avfallstransporter ska man fästa uppmärksamhet vid att dokumenten är arkiverade och att bokföringen är gjord på rätt sätt. Arkiveringsskyldigheten för dokument om tillståndspliktiga internationella avfallstransporter är tre år. För så kallade gröna transporter är det också viktigt att kontrollera att mäklaren och mottagaren av avfallet har gjort upp ett avtal enligt förordningen om transport av avfall.

## 6.6 Anläggningar och företag som genomför internationella avfallstransporter

Den del som SYKE ansvarar för i genomförandet av inspektionerna av internationella avfallstransporter.

I samarbete med Tullen inspekterar SYKE laster som har anmälts till ett exportförfarande och tillhörande dokumentation. Dessa inspektioner genomförs utifrån riskerna och vid behov.

I samarbete med SYKE genomför Tullen en eller två tillsynsperioder om året som utgår från elektronisk förtullning. De avfallsslag och mälländer som ska vara föremål för inspektionsperioderna väljs utifrån en riskbedömning. Dokumenten och vid behov själva transporten inspekteras.

I samarbete med Tullen inspekterar SYKE dokumentationen och transportens innehåll i hamnar eller andra gränsområden minst två dagar om året.

SYKE ordnar vid behov inspektioner av företag och deltar också i NTM-centralernas och de kommunala tillsynsmyndigheternas periodiska inspektioner. Varje år görs 2–4 inspektioner.

Tullen genomför transportinspektioner som fokuserar på internationella avfallstransporter 1–2 gånger om året bland annat på nedan nämnda tullkontor. SYKE, polisen och Gränsbevakningsväsendet deltar i dessa om deras arbetssituation tillåter. En del inspektioner kan



kombineras med inspektioner av den tunga trafiken. Man kontrollerar förfarandena och att dokumenten överensstämmer med praktiken.

- Sjötullen
- Vaalimaa tull
- Torneå tull

Tullen har en skyldighet att stoppa alla olagliga avfallstransporter som kommer till dess kännedom och anmäla dem till SYKE som fattar beslut om fortsatta åtgärder.

## 7 Avgift för inspektionerna

De inspektioner SYKE genomför i samband med internationella avfallstransporter har i regel varit avgiftsfria. Sedan 2015 har den statliga och kommunala tillsynsmyndigheten haft möjlighet att ta ut en avgift i enlighet med 205 § (1) i miljöskyddslagen för periodisk inspektion av tillståndspliktig, anmälningspliktig och registreringspliktig verksamhet och annan regelbunden tillsyn som baserar sig på ett tillsynsprogram som myndigheten utarbetat enligt miljöskyddslagen. En avgift kan också tas ut för inspektioner av internationella avfallstransporter som baserar sig på denna inspektionsplan. Enligt 144 § i avfallslagen kan den statliga myndigheten och kommunen ta ut en avgift för bland annat inspektioner enligt 124 § i avfallslagen.

## 8 Tillgängliga resurser och metoder för inspektionerna

### 8.1 Personalresurser

SYKEs grupp Avfall och cirkulär ekonomi hade tillgång till totalt 4,5 årsverken för att sköta uppgifterna med anknytning till internationella avfallstransporter när denna plan gjordes upp. Denna resurs fördelas på följande sätt:

- 3,5 årsverke översinspektörer
- 1 årsverke assistent

Inspektionerna utgör bara en del av översinspektörernas arbete, som också omfattar bland annat behandling av anmälningar om avfallstransporter. Inspektionerna enligt denna plan uppskattas ta 5 arbetsdagar i månaden i anspråk, eller totalt cirka 3 månadsverken/år.

NTM-centralerna och kommunernas miljöförvaldigheter ska inspektera ärenden med anknytning till internationella avfallstransporter på de tillsynsobjekt de ansvarar för i samband med de återkommande inspektionerna i enlighet med miljöskyddslagen.

### 8.2 Utbildning och anvisningar för samarbetsmyndigheter

SYKE ordnar årligen utbildning för aktörer om internationella avfallstransporter. En utbildningsdag ger heltäckande grundläggande kunskaper om internationella avfallstransporter. NTM-centralernas och kommunernas övervakare kan delta i utbildningen och plocka ut saker som ska beaktas i deras egen tillsyn.

SYKE utbildar vid behov även vid andra tillfällen, bland annat under Tullens begränsningsdagar (Tullin rajoituspäivät), avfallsbranschens rådplägningsdagar, övervakarnas utbildnings- och rådplägningsdagar och polisens utbildningar.

År 2019 upprättade SYKE tillsynsanvisningar till regionala myndigheter för internationella avfallstransporter. Anvisningarna har delats ut till NTM-centralerna och kommunernas tillsynsmyndigheter.

## 9 Inspektionsplanens offentlighet

Enligt förordningen om transport av avfall hör inspektionsplanerna till tillämpningsområdet för direktivet om allmänhetens tillgång till miljöinformation (2003/4/EG). I Finland är offentlighet en grundprincip i alla förvaltningsärenden. Planen offentliggörs på Finlands miljöcentralers webbplats enligt miljöministeriets anvisning om miljöinformationens tillgänglighet samt aktiva och systematiska spridning i synnerhet med hjälp av elektroniska hjälpmedel.

## 10 Rapportering till Europeiska kommissionen

I enlighet med artikel 51.2 i förordningen om transport av avfall rapporterar SYKE före utgången av varje kalenderår

- 1) till kommissionen om de inspektioner och inspektionsplaner som fastställs i artikel 50 i förordningen på en blankett som motsvarar bilaga IX till förordningen om transport av avfall.

I enlighet med artikel 50.2 resultaten från genomförda inspektioner, vilket omfattar

- antalet inspektioner av anläggningar, företag, mäklare och handlare med koppling till avfallstransporter, inklusive fysiska inspektioner:
- antalet inspektioner av avfallstransporter, inklusive fysiska inspektioner:
- antalet misstänkt olagligheter gällande anläggningar, företag, mäklare och handlare med koppling till avfallstransporter:
- antalet misstänkt olagliga transporter i de transporter som bekräftats vara olagliga transporter vid inspektioner:

Artikel 50.2 a uppgifter om inspektionsplanen eller -planerna:

- antalet inspektionsplaner för hela det geografiska området:
- datum för godkännande av inspektionsplanerna och den tidsperiod de omfattar:
- datum för när inspektionsplanerna senast har utvärderats:
- myndigheter som deltar i inspektionerna och samarbetet dem emellan.

Uppge de organ eller personer som misstänkta fall eller regelvidrigheter kan anmälas till.

- 2) om olagliga avfallstransporter enligt artikel 24 har inträffat (ja/nej) Om olagliga avfallstransporter har förekommit, fyller man i uppgifter om dem i tabell 5 i bilaga IX.

SYKE sammanställer information om antalet inspektioner som NTM-centralerna och kommunerna genomfört föregående år för helhetsrapporteringen.